

Mestna občina Ljubljana
Zoran Jankovič, župan
Mestni trg 1, 1000 Ljubljana
telefon: 01 306 10 10, faks: 01 306 12 14

PROTEST MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Ljubljana, 3.2. 2018

Spoštovani minister Anton Peršak,

Kar nekaj nevladnih organizacij s področja kulture se je v zadnjih desetih dnevih obrnilo na MOL in name osebno.

Priznam, ko berem njihove zgodbe o prilogah štiriletnega javnega razpisa sofinanciranja javnih kulturnih programov, se mi zdi, da berem fikcijo. Žal glede na zbrane podatke ugotavljam, da je vse res.

Izhajam iz najbolj preprostih dejstev vašega programskega razpisa: Ministrstvo za kulturo se je naprej odločilo, ne na podlagi sprejetega Nacionalnega kulturnega programa, ampak kar tako, da je dovoljena kreativnost na področju umetnosti v Republiki Sloveniji natanko in nič več, morda celo manj kot 28 štiriletnih programov.

Berem, da je vaše pojasnilo tako natančne definicije slovenske ustvarjalnosti v tem, da boste za manj programov namenili več sredstev. Podatki kažejo, da temu ni tako: npr. na področju intermedijskih umetnosti, kjer ste prejeli 4 prijave in vse štiri tudi podprli, ste sredstva prijaviteljem v povprečju zmanjšali za 25%. Med temi prijavami je tudi Zavod Kersnikova z letošnjo nagrajenko Prešernovega sklada, Majo Smrekar. Gotovo se je spomnite, saj ste bili prisotni na podelitvi nagrad, ko je gospa Smrekar kot prva ženska in kot tudi prva predstavnica iz Slovenije prejela najvišjo nagrado na področju hibridnih umetnosti na Ars Electronici v Linzu lansko leto.

Ne morem mimo nevladnih kulturnih organizacij, ki so bile sofinancirane občutno manj ali pa so celo izgubile podporo ministrstva in imajo svoj sedež v Ljubljani: npr. MiniTeater.

MiniTeater ni samo ena od organizacij, je institucija, nevladna organizacija, ki svoje produkcije odlično izvaja tako doma s slovenskimi gledališči, kot tudi v tujini. Je eden redkih odrov v Sloveniji, ki je vedno na voljo neodvisni gledališki produkciji in samostojnim gledališkim ustvarjalcem, ki nimajo zaledja v stalni zaposlitvi v javnih zavodih. Z razlago, da so njihovi honorarji relativno visoki, jim je komisija odvzela 2 točki, pri čemer komisija (ali pripravljavci kriterijev vašega razpisa) ne pove, kaj pa primerno plačilo za opravljeno delo umetnika ali sodelujočega pri umetniškem

ustvarjanju. Zato sem si drznil povprašati po običajnih honorarjih v nevladnih organizacijah na področju kulture. Zneski so majhni, na meji dostojnega. Kako srečno ministrstvo ste in kako srečna mora biti ta država, ko ji vsebine, ki državo definirajo in jo oblikujejo kot narod, pripravljajo ljudje za minimalne plače in imajo povprečju najvišjo izobrazbo! Prav bi bilo, da zapišete, kako visoko oz. nizko vrednotite delo umetnikov, da bo tudi njim jasno, kaj naj od ministrstva pričakujejo. Po dostopnih statističnih podatkih, tretjina samozaposlenih v kulturi živi pod pragom revščine.

Direktorja MiniTeatra sem poslušal na zaključku zadnjega Boršnikovega srečanja, ko je ob prejemu nagrade rekel, da jih ob vsaki prejeti nagradi Ministrstvo za kulturo še dodatno »nagradi« z znižanjem sredstev in da upa, da se to ob tej priliki ne bo več zgodilo. Zdelo se mi je skoraj nemogoče: kako naj ministrstvo, ki mora imeti dovolj strokovnega znanja, da razume, kdo so tisti, ki so se iz organizacij prelevili tako rekoč v institucije, odloča proti njim, uveljavljenim in reprezentativnim nosilcem umetniških vsebin v Sloveniji? Pozivam vas, da svoje odločitve premislite tudi zato, ker takšni rezultati postavljajo na laž vaše trditve, da je v omejevanju števila sofinanciranih programov ključ, da sofinancirani programi dobijo več sredstev.

Naj se dotaknem še tistih naših izvajalcev, ki ste jim sofinanciranje odrekli. MoTa, Muzej tranzitornih umetnosti, ki se ukvarja s prepletanjem več umetniških praks hkrati, združuje prvine arhitekture, oblikovanja, vizualnih in glasbenih umetnosti, je čez noč ostala brez sredstev. Organizacija, ki je ne samo zaznamovala slovensko umetniško ustvarjanje s festivalom SONICA, z galerijo Arkade, s projektom Nonument, ki je na sredo Trga republike postavila Moonolith, sodelovala z merilcem modrine in CO2 v zraku, Cyanometrom z Ljubljano kot zeleno prestolnico Evrope, je del treh (3!) velikih evropskih projektov. Ne razumem najboljše, ampak ali mi lahko pojasnite kako je mogoče, da vsakršno podporo kulturnega ministrstva izgubi program, ki je sicer dober za odločevalce v EU, ki razumejo, da je prepletanje umetniških praks in znanosti eno od gonil razvoja? Upam, da ste dovolj modri, da boste izkoristili legalno možnost in okrepili postavko za dofinanciranje evropskih projektov za vse tiste nosilce in partnerje tistih projektov, ki jih sofinancira EU in ostale evropske institucije. Te ste namreč s svojo odločitvijo pahnili v eksistenčno stisko.

Enako velja za zavod Delak: če razumem dobro, ste Draganu Živadinovu, ki je nosilec izjemnih uprizoritvenih projektov in umetniško ustvarjanje povezuje z vesoljskimi tehnologijami z odločbo povedali, da za vsebine, ki jih dela, niso v interesu države. Ob tem naj dodam, da je MOL s prostorsko rešitvijo Zavodu Delak omogočila, da vsaj v Ljubljani nadaljuje z razvojem vsebin.

Pa Zavod Maska? Nevladna organizacija, ki predstavlja model dobre prakse sodelovanja med institucionalnim deležnikom (javnim zavodom Slovensko mladinsko gledališče) in nevladno organizacijo? Poznate projekt Nove pošte? Delo prej omenjenih? Njihov delovni prostor stoji za Akademskim kolegijem, je prostor učenja in eksperimentalnih uprizoritvenih praks. Vabim vas, da si ga ogledate. Vabim tudi vašo strokovno komisijo, ki je Maska izključila iz sofinanciranja, da se preizkusi v odkrivanju vsebin, ki jih ocenjuje, pa nujno ne razume. Med odličnimi, a ne podprtimi so še Emanat, SCCA, Zavod za sodobno umetnost, Imago Sloveniae, eden naših najpomembnejših akterjev na področju sodobne slovenske glasbe, Slowind, ki med drugim z naročili spodbuja mlade slovenske skladatelje, da ustvarjajo, Društvo Pekinpah, Gledališče Ane Monro, Mesto žensk, Nomad Dance Academy. Čeprav niso iz Ljubljane, si ne morem pomagati, da me ne bi čudila odločitev, da odličen zbor Carmina Slovenica ni več dovolj dober, da bi si zaslužil podporo ministrstva. Iskreno upam, da vas na mizi med pošto čaka še protest mariborskega župana.

Minister Peršak, kakšna je strateška usmeritev Ministrstva za kulturo? Iz te ekscesne situacije razumem samo to, da v državi omejujete kreativnost, da vas ne zanima strateški, kontinuirani razvoj že uveljavljenih akterjev na področju kulture, kot tudi ne tistih, ki šele prihajajo, čeprav bi naj ostalo še nerazdeljenih 300.000 EUR sredstev na vašem programskem razpisu. Ko omejujete število podprtih programov, ki jim dodatno še zmanjšujete sredstva, ko ne podprete vrhunskih izvajalcev, ker ti ne sodijo v omejeno kvoto predpisane kreativnosti, ogrožate celoten razvoj sektorja. To je edino, kar je razvidno iz vašega ravnanja.

Naj vam za primerjavo opišem stanje v Ljubljani: naši javni razpisi ne omejujejo števila podprtih programov, ker bi bilo nesmiselno izpustiti podporo projektu ali programu, ki je za izvajanje mestnega kulturnega strateškega dokumenta pomemben in dragocen. Če jih vi podprete 27, jih ima podpora v MOL v obdobju 4-letnega programskega razpisa 2016-19 natančno 49. Vsi tisti, zgoraj naštetih, ki ste se jim odpovedali, so v programskem sofinanciranju MOL v letih 2016-2019. Prav vsak od njih!

Za javne kulturne programe namenjamo 2.120.000 EUR letno, če k temu prištejem še sredstva za projektni razpis in programska upravljanja, ta številka doseže nekaj več kot 3.5 mio EUR. Smo lokalna skupnost in ne ministrstvo. Razlika med nami je zavedanje, da brez resnega strateškega premisleka o podpori umetniškemu ustvarjanju, o razvoju tako institucionalne kot neinstitucionalne kulturne srenje, kot mesto in država nimamo resne prihodnosti. Področje kulture je integralni del mestnega dokumenta, ki strateško opredeljuje trajnostni razvoj Ljubljane do leta 2025! Proračun Oddelka za kulturo je v povprečju 27 milijonov evrov, kar znaša dobrih 10 % mestnega proračuna.

Natančno sem poslušal argumente vašega sodelavca v televizijski oddaji, ko je poskušal ravnanja ministrstva obraniti s podatki o sredstvih, namenjenim samozaposlenim v kulturi in drugim projektom ter z decentralizacijo, t.j., da so sredstva dodeljena tudi organizacijam izven Ljubljane. Ampak to ne pojasnjuje, zakaj omejujete število podprtih programov in še to v veliki meri z zmanjšanimi sredstvi, zakaj so zavrnjeni programi vrhunskih izvajalcev, ki ne samo da so v javnem interesu na področju kulture, ampak tudi v interesu razvoja Slovenije in slike o njej. V njegovih odgovorih ni šlo za mešanje hrušk in jabolk, bolj je šlo za mešanje še kaj bolj različnih jestvin, kot je sadje iz pregovora.

Res bi si želel vašega odgovora. Predlagam vam, da v njem ne omenjate omejenih sredstev in decentralizacije, ker bi to bilo skrajno poniževalno do Ljubljane. Naj vam še povem, zakaj, da bi mi lažje odgovorili. Velikokrat vas slišim reči, da je čisto preveč sofinanciranih kulturnih programov sofinanciranih v osrednji Sloveniji, bolj natančno, v Ljubljani. Zaradi tega nimam slabe vesti. Če so sredstva namenjena najboljšim, potem jih naj tisti tudi dobijo. Da nekdo lahko od začetkov prehodi pot do najboljšega, potrebuje podporo. Ljubljana to podporo svojim ustvarjalcem nudi tako v obliki sofinanciranja, sodelovanja kot producentov pri mestnih kulturnih projektih kot tudi v obliki zagotavljanja prostorov. Vemo, da na področju, kjer odloča talent, opremljen z veliko trdega dela ne moreš uspeti čez noč in ne brez podpore. Vlaganje v tako organizacije kot samostojne kulturne ustvarjalce ni strošek, ampak investicija v kreativno, raznoliko in solidarno sedanost in prihodnost. Vem, da dušo mesta ne delajo samo urejeno okolje in izvrstna arhitektura, ampak predvsem ljudje, ki se s strastjo posvečajo svojemu poslanstvu. Ljubljana je zame najlepše mesto na svetu tudi zato, ker vrvi od umetniške ustvarjalnosti, mestoma idej, ki niso vedno in ne vsakemu razumljive, so pa dragocene, ker ceni vsakogar, ki je to mesto izbral za razvoj svojih talentov. Zame kultura nikoli ne predstavlja stroška, ampak vedno investicijo.

Ministrstvo za kulturo je pred leti predpisalo lokalnim skupnostim, da spišejo in izvajajo strateški dokument na področju kulture. Ljubljana trenutno izvršuje že tretje 4-letno strateško obdobje. Se vam

je kdaj zazdelo, da je naloga vašega tudi spodbuda lokalnim skupnostim, da ustvarjajo podporno okolje tudi za umetnike? Ker Ljubljana to počne, je vedno znova kaznovana z očitkom o centralizaciji sredstev v Ljubljani. Absurdno, kajne?

V svoji trenutni funkciji ste veliko bolj politik kot sem sam tudi zato, ker ste član vlade RS in upravljate z instrumenti, ki lahko to nedostojno stanje stvari na področju kulture na ravni države spremenijo. Predlagam vam, da jih končno uporabite!

Ob koncu upam, da svoje ministrske postavke, ki je založena z interventnimi sredstvi, ne boste izkoristili za gašenje nastalega požara, ker za to ni pravne podlage. Čas je, da sistemsko in umetnosti spoštljivo uredite sofinanciranje nevladnega sektorja na področju kulture v Sloveniji.

S prijaznimi pozdravi,

Zoran JANKOVIĆ
ŽUPAN

